

trykke Eskimoernes saakaldt gutturale *k* — istedetfor benytter sig af et *ch* o: dette saaledes som det udtales i det tyske Ord *Bach* = Bæk. Nu — paa denne Maade vil altsaa „Ach“ i *Achyung*, hos Tysken svare til hvad Dansken skriver som „Ark“ i *Arksuk* eller *Arksung*. Heller ikke 2. Stavelses „yung“ i Navnet „Achyung“ vil danne nogen Modsigelse eller Vanskelighed for Synonymitetsforholdet mellem de to Navneformer: det aleutisk eskimoiske *Achyung* og det grønlandsk-eskimoiske *Arksuk* eller helst *Arksung*, da nemlig „y“ som Konsonant = j i mange Eskimodialekter — (vi behøver ikke mere end at see hen til selve Østgrønlands — *simpelthen* bliver Stedfortræder for de os hidtil bedre bekendte) Dialekters *s*; saaledes at f. Eks. det vestgrønlandske *sak*, *sik* og *suk*, paa Østkysten vil blive *yak*, *yik* og *yuk*, eller alt efter Omstændighederne — *yang*, *ying*, *yung* — det sidste saafremt at det Substantiv, som Endelsen tilhører, paa en eller anden Maade kan ledes tilbage til Aleutisk Udgang. (Mærkeligt nok falder min, gennem helt andre Kanaler opstaaede og længebestaaende Tilbøjelighed til just at ansé *Arksuts* eller *Arksungs* Indfødte som en Afstamning fra „Aleuter“, meget tilfredsstillende sammen med bemeldte Sprogregel. Der er jo faktisk heller ikke noget omhelst abnormt i ligesaa gerne at se Aleutisk som Jakutisk, Malaisk eller andet sydamerikansk eller asiatisk Folke- eller Sprogelement som Bestanddel i den grønlandske Eskimos. Det store Familieskab mellem de nu saa vidt spredte oprindelige Eskimoer, gjør sig endog mærkbart derved, at *Mauvi*-Sagnene er i Grønland, og blandt disse saaledes f. Eks. det om Opfiskningen af Øer og Lande fra Havbunden. Og nu er det jo virkelig mærkeligt, at dette *Mauvi*- eller Gefions-Værk, for Grønlands Vedkommende just findes henlagt til *Arksut*. Sagnet gaar nemlig, at det var ud af

Arksutlandet i Sydgrønland, at den nu i Nordgrønland beliggende store Ø *Disko*, udpløjedes af den gamle Angakok *Nivfiarsuk*(?) og dette just efter samme Metode, som Sydhavets *Mauvi* opfiskede *Tonga-Tabu* dernede paa de sydlige Breddegrader; idet han ogsaa ligesom hin til Slæberem benyttede det stærkeste, der var til i Verden — nemlig et uskyldigt Barns Hovedhaar. *Mauvi*, ved man, benyttede sin Søster *Inas*, hvorimod Grønlandssagnet ikke opgiver noget bestemt Navn for *Arksut*-Barnet. Baade i Grønlands- og i Sydhavsformen af Sagnet gøres der Væsen af og nævnes der det Hul, som Slæberemmen havde dannet i det oppiskede eller løse nye Land!

Nu — i vort Grønland, og i vor Tid, eller ialfald i min egen Tid derovre, gjaldt *Arksut*-erne enstemmigt som en Stamme eller som Folk, der vakte Opsigt i Landet, — som Folk, der havde et Renommé — baade berømt og berygtet! Naar Kolonigrønlænderne omtalte dem for os, karakteriseredes de saaledes altid som vidunderlige Kajakmænd og Fangstfolk, men af oprørske Aand“, og dette var fuld Sandhed, — medens deres Forfædre ligeledes var bekendte for deres Vildskab og Raahed, hvilken endog skulde være udartet til „inugtmanek“ eller *Menneskeæderi*.

Arksuk ligger som bekendt ikke saa sydligt som i det *Kavakske Syden*, hvilket jo som sagt er Landets allersydligste Syd, og endog ikke indenfor Kolonien *Julianehaabs* (paa grønlandsk *Kakortoks*) nordligere Grænse; men det ligger ligefuldt i en forholdsvis sydlig underskøn Egn:

„Fra Bjærgets Gletsjerkrone Elven strømmer —
I Dalen reder Lyngen Lejet blødt —
Ved Klipperiften slanke Qvaner drømmer —
Ved Sten Smaablomsten dufter tyst og sødt.“

Den internationale seismologiske Association.

Af Oberstløjtnant E. G. Harboe.

Som meddelt i „En seismologisk Oversigt“ (dette Tidsskrifts 18. Bind) vedtoges paa den 3. internationale Jordskælvs-konference i Juli 1903 Oprettelsen af den internationale seismologiske Association fra den 1. April 1904. De første, litterære Resultater af denne Associations Virksomhed foreligger nu allerede, idet dens

Centralbureau i Strassburg i disse Dage har udgivet: ¹⁾ en af Emilio Oddone udarbejdet Jordskælvs-katalog for Aaret 1904 (paa Fransk) og ²⁾ en af Elmar Rosenthal udarbejdet Katalog over de i Aaret 1904 registrerede, mikroseismiske Rystelser (paa Tysk) samt i Forening med den kejs. Hovedstation for Jordskælvs-

forskning i Strassburg i E. ³⁾ et mægtigt Album paa 140 Tavler, der viser Sejsmogrammer fra 78 Jordskælvstationer for det nordpafiske og sydamerikanske Jordskælv den 16. August 1906, ledsaget af en af E. Rudolph og E. Tams udarbejdet Tekst med et Kort over det sydamerikanske Jordskælvs Rystelsesomraade.

Hvad nu først det sidste Værk angaar, da er det af særlig seismologisk Interesse. De to Jordskælv, der havde deres Epicentre henholdsvis i 50° n. Br., 175—180° østl. L. for Gr. og i eller ved Valparaiso, fulgte efter hinanden med kun ca. 30 Minutters Mellemrum, hvorved Sejsmogrammerne for dem paa de forskellige Stationer, der strækker sig gennem flere Timer, er blevne saa stærkt indfiltrede i hverandre, at man har haft Vanskelighed ved at udrede de i Virkeligheden foreliggende Forhold, navnlig da det ikke har været muligt at opspørge nogen umiddelbar Iagttagelse af det nordpafiske Jordskælv. Da Sejsmogrammerne paa faa Undtagelser nær er fotografiske Gengivelser af Originalsejsmogrammerne, giver Albumet endvidere en fortrinlig Oversigt over de forskellige Sejsmografers Præstationer. I den medfølgende Tekst er alle Data, som den Studerende maatte ønske sig, lagt tilrette paa den omhyggeligste og mønsterværdigste Maade.

Hvad de to Jordskælvskataloger, den makrosejsmiske og den mikrosejsmiske, angaar, da danner de egentlig tilsammen en nøje sammenknyttet Helhed.

Den makrosejsmiske Katalog er omtrent af samme Omfang som den tyske Hovedstations for 1903, maaske lidt mindre end denne. Hvad der maa betragtes som et meget væsentligt Fremskridt ved den, er en i Indledningen given, tabellarisk Oversigt over de vigtigste af de i Katalogen opførte Jordskælv. Hovedinteressen knytter sig jo nemlig særlig til disse, medens de overmaade hyppigt helt unddrager sig Opmærksomheden i selve Katalogen, fordi det beror paa mange forskellige Omstændigheder, hvor talrige og oplysende Meddelelser, man har kunnet opnaa, om umiddelbar Iagttagelse af et Jordskælv. Denne Oversigt kan siges først at være muliggjort ved de mikrosejsmiske Registrationer, idet Rubriken for Antallet af Stationer, der har registreret Jordskælv, egentlig giver det bedste og sikreste Middel til Bedømmelse af Jordskælvs Betydning, langt bedre end Rubriken for den iagttagne Maximumsintensitet. For hver enkelt af de i Oversigten betragtede Landgrupper er Jordskælvne ogsaa ordnede herefter, men det turde dog være et Spørgsmaal, om en kronologisk Ordning ikke havde været at foretrække.

Af hvad Grund Forfatteren har kaldet den af ham benyttede Intensitetsskala for den Cancani'ske forstaas

ikke, da Cancani selv har kaldet den Forel-Mercallis Skala, og denne kun afviger fra den i Europa hidtil sædvanlig anvendte Rossi-Forel'ske Skala ved, at den istedetfor den sidstnævntes Grad X (Stor Ulykke, Ruiner m. m.) anvender de 3 Grader: X — Meget sørgelig (Secousse très désastreuse); XI — Katastrofe; XII — Stor Katastrofe, hvilket er en Forbedring, som nødvendiggøres af Hensynet til de meget svære Jordskælv. Noget andet er det, at Cancani til Forel-Mercallis Skala har knyttet en Accelerationsskala, men dels er der i Katalogen slet ikke Tale om den, og som godtgjort af nærværende Forfatter andetsteds, kan Accelerationen ikke benyttes som Maal for Intensiteten, fordi i det Hele taget en Acceleration, tagen for sig alene, kun er af Betydning for Ligevægtsforhold eller altsaa statiske Forhold, hvorimod man for Bevægelsesforhold eller dynamiske Forhold som de, der forekommer ved Jordskælv, kun kan benytte Bevægelsens levende Kraft eller altsaa her dens Hastighedskvadrat som Maal for Intensiteten.

Betragter man selve Katalogen, da kan man kun meget beklage, at den kun indeholder meget faa og mangelfulde Meddelelser om det skandinaviske Jordskælv den 23. Oktober fra Danmark og Sverig, medens der findes meget fuldstændige Meddelelser om det baade fra Norge og de sydlige og østlige Østersølande. Dette kan kun forklares ved, at de detaillerede Beretninger om Jordskælv fra de to geologiske Foreninger, der i disse Lande har paataget sig den seismologiske Bevogtning af Landet, endnu ikke er udkomne. For Sverrig er der tidligere bleven udgivet en seismologisk Beretning for hvert enkelt Aar, men siden det nævnte Jordskælv synes Virksomheden i denne Henseende beklageligt nok at være standset helt.

At der i et saa stort Samlerarbejde, der jo maa stille store Krav til Bearbejderen af Materialet, kan indsnige sig mange Smaamangler turde vel være at anse som uundgaeligt. At Rangavalla Syssel i S-Island paa S. 215 kaldes „Ranyavalla Syssel“ turde være en Trykfejl.

I den mikrosejsmiske Katalog er der under „Liste A“ udskilt 32 „Hovedskælv“, for hvilke der paa et stort Antal Stationer haves saa fuldstændige Registrationer, at Tiderne for Begyndelsen af alle de 3 Facer kan angives, der tjener til Bestemmelse af Epicentrets Beliggenhed efter de Laska'ske Regler, nemlig af 1. og 2. Forskælv og Hovedskælv. Disse 32 Hovedskælv har alle været, om just ikke „Verdensskælv“, saa dog store, betydelige Jordskælv: men eftersøger man dem i den makrosejsmiske Katalog, viser det sig, at der i den kun findes nogenlunde oplysende Angivelser for 5 af

dem, medens 9 mangler helt i den, og for de resterende 18 giver den kun meget sparsomme eller blot rent andtynningsvise Oplysninger. Man faar herved det bedste Bevis paa Mikrosejsmologiens store Betydning.

Foruden de nævnte Hovedskælv er der i „Liste C“ udsondret en stor Mængde mindre Skælv, for hvilke der er angivet Tiderne for Begyndelsen af 1. Forskælv og Hovedskælv paa flere eller færre Stationer. Blandt disse Skælv maa særlig mærkes det førnævnte, skandinaviske Skælv den 23. Okt. Det er registreret paa 22 Stationer, af hvilke de fjærreste er Irkutsk og Tashkent. Af særlig Interesse er det, at der noget forud for det, nemlig d. 9. Okt., indtraf et meget større men underseisk Jordskælv mellem Jan Mayen og Spitzbergen, der findes opført mellem Hovedskælvne. Efter Listen C synes der endvidere at have fundet to Jordskælv Sted under det nordlige Atlanterhav, nemlig den 14. og den 24. Sept., det første vistnok i Nærheden af Island. De registreredes paa henholdsvis 12 og 17 Stationer. Et Jordskælv, der fandt Sted i Akureyri den 2. August synes endvidere at have været temmelig betydeligt, siden det registreredes paa 5 Stationer. Alt dette i Forbindelse med nogle Smaaskælv i det sydvestlige Island, et lignende i Midtengland (3. Juli) samt Rystelserne den 22. Nov. i E-Grønland viser, at der har hersket en ikke ringe sejsmisk Uro her i Norden i 1904, der for Reykjavikområdet og E-Grønland som bekendt fortsattes ind i 1905.

Betragtes Katalogens Fortegnelse over de 110 Stationer, fra hvilke Meddelelserne hidrører, da vil man

bemærke, at kun 7 af Stationerne findes paa den sydlige Halvkugle, og at den nordligste ligger paa ca. 60° (Upsala). Af den førstnævnte Omstændighed maa man slutte, at om Katalogen end maatte give en ret tilfredsstillende Forestilling om de sejsmiske Forhold i 1904 for den nordlige Halvkugle, langt bedre end den makrosejsmiske Katalog, maa den endnu lade meget tilbage at ønske for den sydlige Halvkugle, omendskønt der for denne er opført, naar der bortses fra Jordskælvne i Nærheden af Ækvator, 3 Hovedskælv, nemlig 2 i Chile og 1 paa Ny-Zeeland, og desuden i Liste C 1 Jordskælv i Peru, 6 paa Ny-Zeeland med Omgivelser, 6 i det Indiske Hav, hvoraf 3 i dettes sydlige Del, 1 ved Afrikas S-Spids og 1 i S-Pacifikhavet. De 7 Stationer paa den sydlige Halvkugle skyldes næsten alle den af Jordskælvsforskningen saa højt fortjente Professor John Milnes Virksomhed gennem „British Association“.

De nævnte Værker, der alle ligger til Afbenyttelse for Selskabets Medlemmer paa dets Bibliotek, maa hilses med stor Glæde af alle Sejsmologer. De tilfredsstiller et allerede stærkt følt Savn og lover meget for Fremtiden. De er til stor Ære baade for Associationen, de nævnte Bearbejdere af Materialet og navnlig for Direktøren for Centralbureauet og den tyske Hovedstation Hr. Professor Dr. G. Gerland, der har været Sjælen baade i Oprettelsen af Associationen og i de nævnte Værkers Tilblivelse. Det maa endnu kun beklages, at Danmark stadig holder sig borte fra det heromhandlede, store, almennyttige Fællesarbejde mellem Nationerne.

Bidrag til Eskimoernes Fortidshistorie. I.

Af

Cand. mag. William Thalbitzer.

H. P. Steensby: Om Eskimokulturens Oprindelse. En etnografisk og antropogeografisk Studie. København 1905 (forsvaret for den filosofiske Doktorgrad).

Det nye i denne Bog er for det første dens Metode, dens Anvendelse af visse moderne Synsmaader paa Undersøgelsen af Eskimoernes materielle Kultur og sammes oprindelige Udvikling, dernæst dens Resultater, idet Forf. forsøger 1) at fastlægge Eskimokulturens Udviklingssted i Egnene omkring Coronation Golf og Mackenzieflodens Delta, altsaa paa Kanadas nordlige

Kyster Vest for Hudsonbugten istedenfor, som i sin Tid Rink antog, i Alaska, eller som Murdoch og Boas mere ubestemt antog, i Egnene Syd og Vest for Hudsonskysten — og 2) at paavise Sammenhængen med Indianerkulturen paa visse specielle Omraader, særlig for Fangstredskabernes og Hustypernes Vedkommende. Snehuset skulde være fremgaaet af det hvælvede Telt,